

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

כו.

עין משפט
נר מצוה

מ"א א ב מ"י פ"ו מהל'
סוכה הלכה ז סמג
עשין מג ט"ע ש"ח ס"י
מגלה ספיק ג:

(א) [לעיל כו. ט.] [עירובין
ג.א.] א [לעיל טו. ש"ח].
(ב) [לקמן מו. פסחים ק.ב.]
(ג) יומא ע"ט: (ד) [דף כו. ט.]
(ה) [נ"י מוס' יומא ע"ט.
ד"ה הא סמג ט"ב ע"ג ע"ג.
על זה ומוס' מולין קו. ד"ה
מא' לטו.] (ח) [נ"י מוס'
ברכות מט: ד"ה איבער].
(ט) [נ"י מוס' פסחים קו:
ד"ה ע"ג].

תורה אור השלם

1. מעלת לא יוכל יוכל
והסוקן לא יוכל
להצטוות: קהלת א טו
2. בראשון בארבעה
עשר יום לחדש בערב
תאכלו מצת עד יום
האחד ועשרים לחדש
בערב: שמות יב יח

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכאן וכו'
תאכל מצות היה ויאל:

מוסף רש"י

לילה הראשון חובה
מכאן ואילך רשות.
שם רוצה יוכל לאכול בשר
בלא חסם או להשתעמ
(פסחים ק.ב.) תרגומא.
לפני (יומא ט.ט.)

רבינו חננאל

ואקשינן מהו (ר"ח) (פסחים
צדוק) [ד"ה] [וכשנתנו לו
אוכל פחות מכביצה, אכלו
חוץ לסוכה במפה בלא
נטילה ידים ובלא ברכה.
דיקנן מינה הא כביצה
בעיא סוכה, וקשיא ארבע
יוסף דאמר שתיים ורוב
לבימת היא אכילה עראי
שיש תשלומין לקרבת יום ראשון
אף כ"ג ש"ס האחרון: אינומא צריפתא.
כלומר תאמר שסעודת י"ט האחרון
שהוא סועד בלחם ולפתו וזרכי
הסעודה תהא תשלומין לראשון:
סעודתא דיומא קאכיל. ומאי היכר
יש כאן שמהא לשם סעודה ראשונה
הלא דרכו לסעוד היום: צמיני
סרגימא. לאחר שסילק יציאו פרפראות
ומעדינים לפניו כגון פירות וכסנין
וקפלוטות מבושלות: סרגימא
פרוגו"ש: סניא נמי הכי. דזהכי
הוא סעודה לאשלומי ואע"פ שאינו
חור וקובע עמנו לאכול שתי סעודות
של לחם ובשר: אם השלים כו'.
וכ"ש אם קבע סעודה שניה בלחם
ובשר: אפוטרופוס של אגריפס.
ממונה על של ורז צימו שקורין
שקל"ק: מהו שאוכל סעודה אחת
ציום. נסוכה ואפטר: פרפראות.
מיני מעדינים הפותחים את
צני מעיים להיות לכו משוך
שאלא מסוכה לסוכה. לאכול ולישן
מזותה של ראשונה. אפי' ימים שעברו עליו כבר איצדן למפרע
ואינו מזוה כדיליף לקמן שרץ לישב כל ז' נסוכה אחת:

הכי גרסינן יומא סוכה דרז יוסף. דלמר לעיל) תרתי
תלת: ואצ"ל. דלמר כדטעיס בר צי רז דהיינו כביצה דכביצה
אוכל הנאכל כביצה אחת הוא כדלמר"י צ"פ בתרא דיומא (דף
פ.) מכל האוכל אשר יאכל: הא כביצה צמי נטילת ידים ובשרה.
אכל סוכה אפי' כביצה נמי לא:
מתנ"י י"ד סעודות. ובגמרא
מפרש טעמא: אין לדבר קצבה. אם
רצה להתענות אין אנו זקוקין לו אלא
אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה: חוץ
מלילי י"ט הראשון. שאינו רשאי
להתענות כדיליף בגמרא: ישלים.
סעודתו זאת צ"ט האחרון צמיני
עצרת ואע"פ שאינו צסוכה ובגמרא
פריך עלה: גמ' מפאן ואילך
רשות. דהכי ילפינן לה צ"פ בתרא
דפסחים (דף ק.ב.) ששת ימים תאכל
מזות וציום השביעי עצרת מה שביעי
רשות אף ששה רשות לפי שהשביעי
בכלל שבעת ימים תאכל מזות (א)
ויאל מן הכלל ללמד שאכילת מזות
האחרון צו אינו חובה אלא אם צאת
לאכול תהא אכילתך מזה ולא חמך
ולא ללמד על עמנו יאל אלא ללמד
על הכלל כולו יאל: והסם גופיה
מלן. לילה הראשון מיהא חובה:
האמר ר' אליעזר י"ד סעודות חייב
אדם לאכול נסוכה. וכיון דציום
אחרון לא צסוכה יתיב ואם יש
זה לשם מזוה עובר על צל
תוסף: מאי השלמה דסוכה אכיל
הכא: אמר ר' ירמיה. שם חסם:
חור צו ר' אליעזר. אלא חכמים

ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק
אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו
חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא כביצה בעי
סוכה לימא תיהוי תיובתיה (ב) דרב יוסף
ואב"י דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה
לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה:
מתנ"י רבי אליעזר אומר ארבע עשרה
סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה "והכ"א אין לדבר קצבה
חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג בלבד (ג) ועוד
אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי] יום טוב
הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג
וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל
זה נאמר ימעות לא יוכל לתקון וחסרון
לא יוכל להמנות: גמ' מ"ט דר' אליעזר
תשבו (ד) בעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת
בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן
כדירה מה דירה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן
אכיל אף סוכה נמו אי בעי אכיל אי בעי
אכיל אף סוכה נמו אי בעי אכיל אי בעי
נמו א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק
נאמר כאן משה עשר ונאמ' משה עשר בהג
המצות מה להלן (ה) לילה הראשון חובה
מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון
חובה מכאן ואילך רשות והתם מנלן אמר קרא
בבער תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:
ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע
עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה
אחת ביום ואחת בלילה אמר בירא א"ר
אמי חור בו ר' אליעזר משלים במאי אילימא
בריפתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי
ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמו הכי
אם השלים (ו) במיני תרגימא יצא שאל
אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי
אליעזר כגון אני שאינו רגיל לאכול אלא
סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת
ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשיך
כמה פרפראות לכבוד עצמך ועכשיו אי
אתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד קונך
ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים
אחת במבדריא ואחת בציפורי ויש לי שתי
סוכות אחת במבדריא ואחת בציפורי מהו
שאצא מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא
שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה במל
מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר

ואמרו העולם לסוכה. צ"פ בתרא דיומא (דף ע"ט): מייתי
מתני' דהכא צהאי לישגא לא מפני שהלכה כן אלא
שראו להחמיר על עמנו וכשנתנו לר' צדוק כו' היינו משום דמתרלינן
מתניתין הכי מייתי לה הש"ס כאלו משנתנו שניה כך:
הא כביצה בעי נט"י אבי"ה. ולא
מיסתרי צמפה דמייתין דלמא
נגע דמסמין פ' כל הצמר (מולין דף
קו:) ומיהו תימה דהא ר' צדוק כהן
היה כדפריש"י וא"כ אפי' כביצה שרי
צמפה בלא נט"י כדלמר שמואל התם
התירו מפה לאוכלי תרומה ולא
התירו מפה לאוכלי טהרות":
תשבו בעין תדורו. זירושלמי
ליף צמרה שמה נאמר
כאן תשבו ונאמר להלן שמה ימים
מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים
מה ישיבה שנאמרה להלן עשה זה
את הלילות כצמיים אף ישיבה האמורה
כאן עשה זה לילות כצמיים ועממא
דרצנן מפרש ר' יוחנן צסם רבי
ישמעאל נאמר חמשה עשר צספס
ונאמר ט"ו צמג מה ט"ו הנאמר
צספס לילה הראשון חובה ושאר
כל הימים רשות אף ט"ו הנאמר צמג
לילה הראשון חובה ושאר כל הימים
רשות תצרייא צעו אי מה להלן עד
שיכנס למזה כשהוא תאזר אף כאן עד
שיכנס לסוכה בתאזר ר' זירא צעי
אי מה להלן עד שיאכל כית דגן מזה
אף כאן עד שיאכל כית דגן צסוכה:
א"י בעי אבי"ה ואי בעי לא אבי"ה.
כלל דאי אכיל חייב לאכול
צסוכה כדלמרתינן לעיל ומשמע הכא
דצ"ט לא הוי חובה ואי צעי לא
אכיל כלל חוץ מלילי י"ט הראשון ולפי
זה אם טעה ולא הזכיר של י"ט
צצרכת המזון אינו צריך לחזור והא
דלמרתינן פ' ששש שאלו (בכרות דף מט):
צצמות וי"ט דלא סגי ליה דלא אכיל
אם טעה חזר לא מיתקומא אלא
צלילי י"ט הראשון של פסח וצלילי
י"ט הראשון של חג והא דלשכחן
צצ' צ' דביצה (דף טו:) וצפ' אלו
דצרים צספס (דף סח:) גצי י"ט
חלקהו חזיו ונאמ' ונאמ' דלמס חזיו
לאכילה וחזיו לצית המלכה דצרי
ר' יהושע אפטר צצירא ופירי דאין
צצן צצכת המזון ולא צעי הזכרת
י"ט אצל לילי י"ט הראשון של חג
לא סגי בלא פת כיון דילפינן מחג
המזות אע"ג דלר' אליעזר אמרינן
צצאר ימים אם השלים צמיני
תרגימא יאל: (ה) א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
האם דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: (ה) חזן בו ר' אליעזר.
אלא חכמים לומר שאין לדבר קצבה
ואם רצה להתענות ימענה חוץ מלילי י"ט הראשון ובהא מיהא פליג
עלייהו דקסבר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבן ואם השלים לא
אף צ"ט אחרון כך פ' צקונטרס ולישגא דישלים ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון השלמה שצדן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנ"י ילפינן לא מאינן שיהא תשלומין למזה של לילה
הראשון של פסח ועוד דגן לטעודת צ"ט הראשון של חג כמו גצי מזה והכא אמר"י דישלים צמיני
תרגימא ועוד מעודא דלפטרופוס של אגריפס משמע דלא פטר ר' אליעזר לפרש חור צו ר' אליעזר
ממה שהיה מנריך סוכה ולעולם י"ד סעודות צעי וצירושלמי משני אמר ר' אחא למזוה חשונה כלומר לכתחילה צריך לאכול צסוכה
ואם לא אכל משלים צמיני בלא סוכה: במיני תרגימא. פ' צקונטרס כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות ואי אפשר לומר
כן דהא רבא מסיק פ' ח' דיומא (דף ע"ט) וטס) דפירי לא צעי סוכה ודייק מזהכא ואי צ"ד פירות צעי סוכה לישלים בפירות ודמי
צאתרא דלא שכיחי פירות ואיצעי' אימא מיני תרגימא נמי מיני פירי נינהו מ"מ משמע דאי פירי לא צעי סוכה אין השלמה מועלת בפירות ומיני
תרגימא הוו כגון בשר ודגים ושאר דצרים שמלפתינן צצן את הפת ואין ללמוד מכאן שיועילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שבת דשאני
התם דילפי' (שבת דף ק"ח) מדכתוב תלתא היום גצי מן שהוא צמקוס פת ואפי' צצנו להשוותם לא נפיק בפירות כדפריש"י דלא מהני גצי סוכה":

רבינו חננאל (המשך)
אומרים עליו המוציא.
התיבון פחות מכביצה אין
אומרים (לפניו) [עליון]
ג' ברכות, מפתח אין
אומרים לפניו המוציא.
ושני ר' אחא, לשאר
המינין נצרכה. כלומר, כל
מין שחייב אחריו ג' ברכות
אומרים לפניו המוציא.
ואחת בלילה. וחכמים
אומרים אין לדבר קצבה,
אינו חייב אלא יום
טוב הראשון בלבד. כו'
שמעון בן יהוצדק, דאמר
נאמר [ב]חמשה עשר
בחג המצות אכילת מצה,
ונאמר בחמשה עשר בחג
הסוכות ישיבה בעין דירה,
מה חג המצות אכילה
בלילה הראשון חובה
שא"י בירכ תאכלו מצות,
הכתוב קבעו חובה, אף
בחג הסוכות ישיבה בעין
דירה, (א) באכילה בסוכה,
מכאן ואילך רשות המצוה.
ועוד אמר ר' אליעזר מי
שלא אכל בלילי יום טוב
הראשון. והא חיובי מחייב
ליה לאכול בכל יום שתי
סעודות, והנה חייב בשאר
ימים, וכל שכן בלילי
יום טוב הראשון. אמר ר'
אסי חור בו ר' אליעזר.
ואסיקנא כי זו השלמה,
במיני תרגימא. תניא ר'
אליעזר אומר

רבינו חננאל (המשך)
אומרים עליו המוציא.
התיבון פחות מכביצה אין
אומרים (לפניו) [עליון]
ג' ברכות, מפתח אין
אומרים לפניו המוציא.
ושני ר' אחא, לשאר
המינין נצרכה. כלומר, כל
מין שחייב אחריו ג' ברכות
אומרים לפניו המוציא.
ואחת בלילה. וחכמים
אומרים אין לדבר קצבה,
אינו חייב אלא יום
טוב הראשון בלבד. כו'
שמעון בן יהוצדק, דאמר
נאמר [ב]חמשה עשר
בחג המצות אכילת מצה,
ונאמר בחמשה עשר בחג
הסוכות ישיבה בעין דירה,
מה חג המצות אכילה
בלילה הראשון חובה
שא"י בירכ תאכלו מצות,
הכתוב קבעו חובה, אף
בחג הסוכות ישיבה בעין
דירה, (א) באכילה בסוכה,
מכאן ואילך רשות המצוה.
ועוד אמר ר' אליעזר מי
שלא אכל בלילי יום טוב
הראשון. והא חיובי מחייב
ליה לאכול בכל יום שתי
סעודות, והנה חייב בשאר
ימים, וכל שכן בלילי
יום טוב הראשון. אמר ר'
אסי חור בו ר' אליעזר.
ואסיקנא כי זו השלמה,
במיני תרגימא. תניא ר'
אליעזר אומר

אין
אמר הפת ויאכל: מהו
היום ונלמד צו: ציעול
כבר איצדן למפרע
צסוכה אחת:
אין
הראשון של פסח ועוד דמשמע קצת צירושלמי דצעי כית דגן לטעודת צ"ט הראשון של חג כמו גצי מזה והכא אמר"י דישלים צמיני
תרגימא ועוד מעודא דלפטרופוס של אגריפס משמע דלא פטר ר' אליעזר לפרש חור צו ר' אליעזר
ממה שהיה מנריך סוכה ולעולם י"ד סעודות צעי וצירושלמי משני אמר ר' אחא למזוה חשונה כלומר לכתחילה צריך לאכול צסוכה
ואם לא אכל משלים צמיני בלא סוכה: במיני תרגימא. פ' צקונטרס כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות ואי אפשר לומר
כן דהא רבא מסיק פ' ח' דיומא (דף ע"ט) וטס) דפירי לא צעי סוכה ודייק מזהכא ואי צ"ד פירות צעי סוכה לישלים בפירות ודמי
צאתרא דלא שכיחי פירות ואיצעי' אימא מיני תרגימא נמי מיני פירי נינהו מ"מ משמע דאי פירי לא צעי סוכה אין השלמה מועלת בפירות ומיני
תרגימא הוו כגון בשר ודגים ושאר דצרים שמלפתינן צצן את הפת ואין ללמוד מכאן שיועילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שבת דשאני
התם דילפי' (שבת דף ק"ח) מדכתוב תלתא היום גצי מן שהוא צמקוס פת ואפי' צצנו להשוותם לא נפיק בפירות כדפריש"י דלא מהני גצי סוכה":

מהו